

Лук'яненко О.В. Реакція колективу Полтавського педінституту на доповіді М.С. Хрущова на XX з'їзді КПРС / Олександр Вікторович Лук'яненко // Materialy IV Miedzynarodowej naukowo-practycznej konferencji "Naukowy potencjal swiata-2008. Tom 6. Historia. Politologija. Filologiczne nauki. Psychologia i sociologia. – Przemysl: Nauka i studia. – С.3-4.

Лук'яненко Олександр Вікторович,

Реакція колективу Полтавського педінституту на доповіді М.С. Хрущова на XX з'їзді КПРС

Одним із найменш висвітлених у сучасній науці питань залишається питання реакції населення на ті чи інші зрушення у суспільно-політичному житті країн. Виключення не становлять і пострадянські держави. Натомість генетичний зв'язок поколінь, певна правонаступність світоглядів зумовлюють тотожність реакцій представників соціуму на зміни, подібні тим, що мали місце в минулому. Сучасна боротьба з пережитками тоталітарного світогляду багато в чому нагадує десталінізацію та делінінізацію радянського суспільства 1950-х та 1980-х років. Саме тому варто звернути увагу на те, як ставилася місцева інтелігенція до перебігу сучасних їй змін.

Аналіз архівних джерел, протоколів партійних зборів парторганізації Полтавського державного педагогічного інституту імені В.Г. Короленка, періодики 1956 року та спогадів про сучасників тих подій, дозволяє говорити про те, що за перші чотири місяці 1956 року вже окреслилися основні характеристики можливої реакції студентсько-викладацького колективу на лібералізацію у суспільно-політичній сфері життя.

Аналіз настроїв усередині педколективу на початок календарного року надав усі підстави, щоб зробити необхідні паралелі з життям регіону, бо виступи членів парторганізації ПДПІ не йдуть врозріз із тематикою статей в обласній пресі:

- ✓ основними характеристиками ставлення до влади є беззастережна підтримка основного курсу партії на розбудову соціалізму;
- ✓ помітне існування елемента змагальності перед початком XIX їзду КПУ та XX з'їздом КПРС, що виливається у відповідні доручення кафедрам ВНЗ;

- ✓ переважаючими питаннями, що виносяться на розгляд зборів, є виробничі питання, питання внутрішньої дисципліни та взаємодії;
- ✓ жодного разу не робиться спроба висловити недовіру керівництву навчального закладу або критикувати роботу номенклатурних працівників усіх рівнів;
- ✓ перші збори, на яких зачитується стенограма доповіді М.Хрущова, закінчуються без характеристики реакції педколективу (констатується її відсутність);
- ✓ найперша констатація перших спроб аналізу учасниками навчально-виховного процесу початку боротьби з культом особи пов'язана із загальнообласним психоемоційним напруженням населення.

Еволюція подій в СРСР зумовила зміну поведінки інтелігенції Полтави. Одночасно з цим це породило плюралізм думок і дозволило виділити різницю у ставленні до заяв М.С. Хрущова представників різних груп інституту:

- характерними є відмінності у ставленні викладачів та студентів до проблем боротьби з культом особи. Перші у більшості своїй відкрито говорять про схвалення рішень XX з'їзду КПРС; натомість студентство (за виключенням присутніх на партзборах З чоловік Тесленка, Казіка та Калганова) розглядається як верства, якій варто особливо пояснювати значення рішень, щоб «не виникло кривотлумечень»;
- також слід провести відмінність партійних на непартійних працівників ВНЗ. Вона пов'язана передусім із політичною організацією радянського суспільства та з проблемами доступу до «єдиновірної» інформації. Становище позапартійних тотожне статусу студентів: це люди, які у силу обмеженості у доступі до інформації згори повинні формувати власну думку на основі пояснень їхніх партійних колег. Саме тому помічена відсутність виступів безпартійних навіть на загальних зборах педколективу;
- окремо можемо говорити про відмінності реакції серед представників різних вікових груп. Так молоді працівники (такі як А.Матюков чи Ю.Яічніков) ВНЗ більше тяжіли до швидкого та більш радикального вирішення питання

демократизації партійного життя та керівництва інститутом. Натомість їхні старші колеги (С.Данішев чи М.Малич) є прибічниками поміркованого та поступального вирішення цих питань;

– окремо можемо говорити про відмінність бачення проблем боротьби з культом особи керівництвом інституту та педагогічним колективом. «Інститутська верхівка» (зокрема, в особі директора М.Семиволоса та секретаря парторганізації М.Різуна) на початку 1956 року відкрито намагається провадити попередню політику беззаперечного авторитету керівника, вживати відповіді засоби психологічного, адміністративного тиску. Однак серед кола працівників навчального закладу з'являються бунтарські ідеї, починається протистояння за колективність у керівництві тощо.

Аналіз виступів працівників педагогічного інституту дозволив виділити основне коло проблем, що були породжені першою реакцією на рішення XX з'їзду КПРС:

а) найбільше виступів присвячено проблемі переробки навчальних планів та програм у світлі рішень з'їзду партії 1956 року, до чого закликали як викладачі, так і студенти;

б) особливе місце займає питання встановлення зворотного контакту зі студентами та проблеми їхнього інформування партійними працівниками ВНЗ;

в) особлива увага приділена ставленню партійців ПДП до існування культу особи на місцях у лавах партійних працівників міста й області, що вилилася у протистояння поміркованих (що вичікували подальшого розвитку подій) та радикально налаштованих педагогів (які закликали до боротьби з місцевим вождизмом).

Список використаних джерел:

1. Державний архів Полтавської області – Ф. 251. – Опис 1. – Спр. 4829.
2. Зоря Полтавщини. - №№ 1-248. – січень-грудень . – 1956.